

دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی گرگان

دانشکده شیلات و محیط‌زیست

گروه شیلات

پایان نامه جهت کسب درجه کارشناسی ارشد

رشته شیلات- گرایش تکثیر و پرورش آبزیان

موضوع:

اثر سطوح مختلف نوکلئوتید جیره روی شاخص‌های رشد و تنظیم اسمزی بچه ماهی

قره‌برون (*Acipenser persicus*)

پژوهش و نگارش:

فاطمه خانی

استاد راهنما:

دکتر محمدرضا ایمان‌پور

اساتید مشاور:

دکتر وحید تقی‌زاده

دکتر حامد کلنگی میاندره

تابستان ۱۳۹۲

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

چکیده

نوکلئوتیدها از جمله ترکیبات داخل سلولی با وزن مولکولی پایین، از یک بنیان پورین (آدنین (A)، گوانین (G)، هیپوگزانتین) یا پیریمیدین (اوراسیل (U)، سیتوزین (C) و تیمین (T)) و یک قند ریبوز یا ۲-دی اکسی ریبوز و یک یا تعدادی گروه فسفات تشکیل می‌شوند. در تحقیق حاضر، تاثیر سطوح متفاوت نوکلئوتید جیره (واناژن) بر شاخص‌های رشد و تنظیم اسمزی ماهی قره‌برون (*Acipenser persicus*) مورد بررسی قرار گرفت. ماهیان با میانگین وزنی $2/12 \pm 42/37$ گرم و میانگین طول $23/67 \pm 0/61$ سانتی‌متر به ۴ تیمار با سطوح متفاوت نوکلئوتید جیره (۰، ۰/۲۵، ۰/۳۵ و ۰/۵ درصد) با سه تکرار با تراکم ۱۲ ماهی در هر تانک تقسیم شدند. پس از ۱۰ هفته غذادهی بازماندگی، شاخص‌های رشد و غذاگیری از قبیل ضریب افزایش وزن، ضریب رشد ویژه، شاخص وضعیت، ضریب تبدیل غذایی و ضریب کارایی غذا محاسبه گردید. سپس ماهیان به مدت ۷ روز تحت تنش شوری قرار گرفته و فاکتورهای خونی و سرم خون آن‌ها قبل از تنش شوری و ۱۲، ۲۴، ۴۸، ۷۲ و ۱۲۰ ساعت پس از تنش شوری اندازه‌گیری شد. نتایج از نظر معنی داری با روش *One-way ANOVA* در نرم‌افزار *Spss 18* مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. بهترین نتایج از نظر مقایسه وزن و طول نهایی، افزایش وزن، ضریب تبدیل غذایی، ضریب رشد ویژه و ضریب کارایی غذا متعلق به تیمار ۲ (۰/۳۵ درصد نوکلئوتید) بود. همچنین تیمار ۲ در بین تیمارهای تغذیه شده با نوکلئوتید مقادیر ضریب تبدیل غذایی، ضریب رشد ویژه و ضریب کارایی غذا در مقایسه با تیمارهای ۱ و ۳ نیز بالاترین مقادیر را با تفاوت معنی داری را به خود اختصاص داد. در بین فاکتورهای خونی محاسبه شده قبل از تنش شوری فاکتورهای گلوکز، تری-گلیسیرید، کلسترول، هتروفیل و گلبولهای قرمز تفاوت معنی داری را بین گروههای تغذیه شده با نوکلئوتید و گروه شاهد نشان دادند ($P \leq 0/05$). پس از گذشت ۱۲ ساعت از تنش شوری نیز مقادیر میانگین منیزیم، پروتئین کل، آلبومین و ائوزینوفیل خون تفاوت‌های معنی داری را بین تیمارها و گروه شاهد نشان داد ($P \leq 0/05$). بررسی کیفی بافت آبشش و کلیه نیز تفاوت‌های معنی داری را نشان نداد ($P \leq 0/05$). این تحقیق نشان داد افزودن نوکلئوتید سبب افزایش غذای مصرفی، کاهش هدررفت غذا و در نتیجه سبب افزایش نرخ رشد و همچنین افزایش مقاومت به شوری در ماهیان قره‌برون گردید.

کلمات کلیدی: نوکلئوتید، رشد، بازماندگی، تنظیم اسمزی، قره‌برون

- ۱-۵-۴-منافع قابل بهره‌برداری از نوکلئوتیدها ۱۱
- ۱-۵-۵-نوکلئوتیدها به عنوان جاذب غذایی ۱۲
- ۱-۵-۶-نقش نوکلئوتیدها در کاهش استرس فیزیولوژیکی ۱۲
- ۱-۵-۷-اثر نوکلئوتید جیره بر پاسخ ایمنی ۱۳
- ۱-۵-۷-۱-اثر نوکلئوتید جیره بر ایمنی ذاتی ۱۴
- ۱-۵-۷-۲-اثر نوکلئوتید جیره بر ایمنی انطباقی ۱۴
- ۱-۵-۷-۳-نوکلئوتیدها و مقاومت در برابر بیماری‌های عفونی ۱۵
- ۱-۵-۷-۴-تأثیر نوکلئوتید جیره بر شاخص‌های خون و بیوشیمیایی ۱۵
- ۱-۵-۸-نقش نوکلئوتیدها در تولیدمثل و پرورش لاروی ۱۶
- ۱-۵-۹-سطوح مناسب افزودن نوکلئوتید به جیره ۱۶
- ۱-۵-۱۰-آینده استفاده از نوکلئوتیدها در آبی پروری ۱۶
- ۱-۶-اهداف ۱۸
- ۱-۷-سوال‌های اصلی تحقیق ۱۸
- ۱-۸-فرضیات ۱۸

فصل دوم: مرور منابع

- ۲-۱-تحقیقات انجام شده در داخل کشور ۲۰
- ۲-۲-تحقیقات انجام شده در خارج از کشور ۲۳

فصل سوم: موادوروش

- ۲۶..... ۱-۳- تهیه ماهی
- ۲۶..... ۲-۳- آدپتاسیون
- ۲۶..... ۳-۳- شرایط فیزیکیوشیمیایی آب
- ۲۷..... ۴-۳- سیفون و آبگیری تانکها
- ۲۸..... ۵-۳- ساخت غذا و غذادهی
- ۲۸..... ۱-۵-۳- غذادهی
- ۲۹..... ۲-۵-۳- اقلام جیره دستی
- ۲۹..... ۳-۵-۳- تهیه اقلام جیره
- ۲۹..... ۳-۵-۳- ساخت غذا
- ۳۰..... ۵-۵-۳- میزان و دفعات غذادهی
- ۳۰..... ۶-۳- تیمار بندی
- ۳۱..... ۷-۳- زیست سنجی
- ۳۴..... ۸-۳- تنش شوری
- ۳۵..... ۹-۳- خونگیری

- ۳۶-۹-۱- اندازه گیری هماتوکریت ۳۶
- ۳۶-۹-۲- اندازه گیری یون‌های دوظرفیتی..... ۳۶
- ۳۶-۹-۲-۱- کلسیم ۳۶
- ۳۷-۹-۲-۲- منیزیم ۳۷
- ۳۸-۹-۳- اندازه‌گیری سایر پارامترهای بیوشیمیایی خون..... ۳۸
- ۳۸-۹-۳-۱- توتال پروتئین ۳۸
- ۴۰-۹-۳-۲- تری‌گلیسرید ۴۰
- ۴۱-۹-۳-۳- آلومین ۴۱
- ۴۲-۹-۳-۴- کلسترول ۴۲
- ۴۳-۹-۳-۵- گلوکز ۴۳
- ۴۴-۱۰-۳- محاسبه فاکتورهای خون ۴۴
- ۴۴-۱۰-۳-۱- متوسط حجم گلبول قرمز (MCV) ۴۴
- ۴۴-۱۰-۳-۱- متوسط هموگلوبین ذره‌ای (MCH) ۴۴
- ۴۳-۱۰-۳-۱- متوسط غلظت هموگلوبین ذره‌ای (MCHC) ۴۳
- ۴۵-۱۱-۳- نمونه برداری از بافت ۴۵
- ۴۵-۱۱-۳-۱- نمونه برداری از آبشش ۴۵
- ۴۵-۱۱-۳-۲- نمونه برداری از کلیه ۴۵

۱۲-۳- تجزیه و تحلیل آماری ۴۶

فصل چهارم: نتایج

۱-۴- کیفیت آب استفاده شده در آزمایش ۴۸

۱-۱-۴- پارامترهای فیزیکوشیمیایی آب در طول دوره پرورش ۴۸

۲-۱-۴- پارامترهای فیزیکوشیمیایی آب در طول دوره تنش شوری ۴۸

۲-۴- نتایج زیست‌سنجی ۴۹

۱-۲-۴- نتایج زیست‌سنجی اول و آخر ۴۹

۲-۲-۴- روند افزایش رشد طی ۱۰ هفته غذادهی با جیره حاوی نوکلئوتید ۵۰

۳-۴- درصد بقا و فاکتورهای رشد و غذاگیری ماهیان قره‌برون در پایان دوره پرورش ۵۱

۱-۳-۴- بازماندگی ۵۱

۲-۳-۴- ضریب تبدیل غذایی (FCR) ۵۱

۳-۳-۴- ضریب رشد ویژه (SGR) ۵۲

۴-۳-۴- افزایش وزن بدن (BWI) ۵۲

۵-۳-۴- کارایی غذا (FCE) ۵۳

۶-۳-۴- اختلاف طول ۵۴

۷-۳-۴- کل غذای خورده شده در طی دوره (FI) ۵۴

۴-۴- تنش شوری ppt ۱۲ ۵۵

- ۵۵..... اثر شوری ppt ۱۲ بر میزان بازماندگی ۱-۴-۴
- ۵۶..... اثر شوری ppt ۱۲ بر خون ۲-۴-۴
- ۵۶..... اثر شوری ppt ۱۲ بر فاکتورهای بیوشیمیایی خون ۱-۲-۴-۴
- ۵۶..... اثر شوری ppt ۱۲ بر غلظت یون‌های دو ظرفیتی پلاسمای خون ۱-۱-۲-۴-۴
- ۵۶..... منیزیم ۱-۱-۲-۴-۴
- ۵۷..... کلسیم ۲-۱-۲-۴-۴
- ۵۸..... اثر شوری ppt ۱۲ بر سایر پارامترهای بیوشیمیایی خون ۲-۱-۲-۴-۴
- ۵۸..... پروتئین کل (TP) ۱-۲-۱-۲-۴-۴
- ۵۹..... آلبومین ۲-۲-۱-۲-۴-۴
- ۶۰..... تری‌گلیسیرید ۳-۲-۱-۲-۴-۴
- ۶۰..... گلوکز ۴-۲-۱-۲-۴-۴
- ۶۱..... کلسترول ۵-۲-۱-۲-۴-۴
- ۶۲..... اثر شوری ppt ۱۲ بر فاکتورهای شمارشی خون ۲-۲-۴-۴
- ۶۲..... هماتوکریت (HCT) ۱-۲-۲-۴-۴
- ۶۳..... هموگلوبین ۲-۲-۲-۴-۴
- ۶۳..... گلبول سفید ۳-۲-۲-۴-۴
- ۶۴..... گلبول قرمز ۴-۲-۲-۴-۴

- ۶۴..... ۵-۲-۲-۴-۴ هتروفیل
- ۶۵..... ۶-۲-۲-۴-۴ لنفوسیت
- ۶۶..... ۷-۲-۲-۴-۴ مونوسیت
- ۶۶..... ۸-۲-۲-۴-۴ ائوزینوفیل
- ۶۷..... ۹-۲-۲-۴-۴ متوسط حجم گلبول قرمز MCV
- ۶۷..... ۱۰-۲-۲-۴-۴ متوسط هموگلوبین ذره‌ای MCH
- ۶۸..... ۱۱-۲-۲-۴-۴ متوسط غلظت هموگلوبین ذره‌ای MCHC
- ۶۹..... ۳-۴-۴-۴ اثر شوری بر بافت
- ۶۹..... ۱-۳-۴-۴-۴ اثر شوری بر بافت آبشش
- ۷۱..... ۲-۳-۴-۴-۴ اثر شوری بر بافت کلیه

فصل پنجم: بحث و نتیجه‌گیری

- ۷۶..... ۱-۵- کیفیت و کمیت آب مورد نیاز پرورش ماهیان خاویاری
- ۷۶..... ۲-۵- رشد و بازماندگی
- ۷۷..... ۳-۵- اثر نوکلئوتید به عنوان جاذب و افزایش غذای مصرفی
- ۷۹..... ۴-۵- بازماندگی پس از تنش شوری
- ۸۰..... ۵-۵- اثر شوری بر خون
- ۸۱..... ۱-۵-۵- اثر شوری بر پارامترهای بیوشیمیایی خون

- ۸۱..... ۵-۵-۱-۱-۱ فاکتورهای یونی
- ۸۲..... ۵-۵-۱-۱-۱ منیزیم
- ۸۲..... ۵-۵-۲-۱-۱ کلسیم
- ۸۳..... ۵-۵-۲-۱-۱ پروتئین کل
- ۸۴..... ۵-۵-۳-۱-۱ آلبومین
- ۸۵..... ۵-۵-۴-۱-۱ تری گلیسیرید
- ۸۵..... ۵-۵-۵-۱-۱ گلوکز
- ۸۶..... ۵-۵-۶-۱-۱ کلسترول
- ۸۶..... ۵-۶-۱-۱ اثر شوری بر فاکتورهای شمارشی خون
- ۸۶..... ۵-۶-۱-۱ هماتوکریت
- ۸۷..... ۵-۶-۲-۱-۱ هموگلوبین
- ۸۸..... ۵-۶-۳-۱-۱ گلبول سفید
- ۸۹..... ۵-۶-۴-۱-۱ گلبول قرمز
- ۸۹..... ۵-۶-۵-۱-۱ هتروفیل
- ۹۰..... ۵-۶-۶-۱-۱ لنفوسیت
- ۹۰..... ۵-۶-۷-۱-۱ مونوسیت
- ۹۱..... ۵-۶-۸-۱-۱ ائوزینوفیل

- ۹۱-۶-۵-۹-متوسط حجم گلبول قرمز (MCV)..... ۹۱
- ۹۱-۶-۵-۱۰-متوسط هموگلوبین ذره‌ای (MCH)..... ۹۱
- ۹۲-۶-۵-۱۱-متوسط غلظت هموگلوبین ذره‌ای (MCHC)..... ۹۲
- ۹۲-۷-۵-۷-اثر شوری بر روی بافت..... ۹۲
- ۹۳-۷-۵-۱-بافت آبشش..... ۹۳
- ۹۳-۷-۵-۱-۱-سلول کلراید..... ۹۳
- ۹۵-۷-۵-۲-تغییرات هیستوپاتولوژیکی آبشش..... ۹۵
- ۹۵-۷-۵-۱-۱-هیپرپلازی..... ۹۵
- ۹۵-۷-۵-۲-۱-آنورسم لاملائی..... ۹۵
- ۹۸-۷-۵-۲-بافت کلیه..... ۹۸
- ۹۸-۷-۵-۱-۲-تغییرات هیستوپاتولوژیکی کلیه..... ۹۸
- ۹۸-۷-۵-۱-۱-۲-تغییر قطر لومن توبول‌ها..... ۹۸
- ۱۰۰-۷-۵-۲-۱-۲-تحلیل رفتن گلومرول‌ها..... ۱۰۰
- ۱۰۱-۷-۵-۳-۱-۲-دژنرسانس..... ۱۰۱
- ۱۰۲-۵-۸-نتیجه گیری کلی..... ۱۰۲

فصل ششم: پیشنهادات

- ۱-۶-۱-پیشنهادات پژوهشی..... ۱۰۶

۱۰۶..... ۲-۶- پیشنهادات اجرایی

۱۰۷..... منابع

ضمائم
چکیده ۱
تخلیسی

فهرست اشکال، نمودارها و جداول

اشکال

- شکل ۱-۱- تاسماهی ایرانی (*Acipenser persicus*) ۳
- شکل ۲-۱- پراکنش تاسماهی ایرانی در دریای خزر..... ۴
- شکل ۳-۱- ساختار نوکلئوتید..... ۸
- شکل ۱-۳- سیفون و آبیگری تانک‌ها طی دوره پرورش..... ۲۸
- شکل ۲-۳- مراحل ساخت غذا..... ۳۰
- شکل ۳-۳- نمای تانک‌های ونیرو مورد استفاده در آزمایش..... ۳۱
- شکل ۴-۳- بیومتری آخر..... ۳۳
- شکل ۵-۳- محاسبه میانگین وزن‌ها در نرم افزار اکسل ۲۰۱۰..... ۳۴
- شکل ۶-۳- تنش شوری..... ۳۵
- شکل ۷-۳- نمونه برداری از بافت..... ۴۶
- شکل ۱-۴- بافت آبشش ماهیان تحت تنش شوری..... ۶۹
- شکل ۲-۴- بافت کلیه ماهیان تحت تنش شوری..... ۷۱

نمودارها

- نمودار ۱-۱-۱- پاکسازی *V. harveyi* از همولنف در پی یک تنش توسط تزریق ۱۴
- نمودار ۱-۴- روند افزایش رشد ماهیان قره‌برون طی ۱۰ هفته غذادهی با جیره حاوی نوکلئوتید. ۵۰
- نمودار ۲-۴- درصد بازماندگی پس از تنش شوری ppt ۱۲ ۵۵

جداول

- جدول ۱-۱-۱- مجموع بچه‌ماهیان خاویاری رها شده در کارگاههای مختلف ۶
- جدول ۲-۱- غلظت نوکلئوتید برخی از مواد غذایی رایج ۱۱
- جدول ۱-۳- فاکتورهای فیزیوشیمیایی آب ۲۷
- جدول ۲-۳- زیست‌سنجی اول ۳۲
- جدول ۳-۳- روش آماده کردن نمونه، بلانک و استاندارد جهت اندازه‌گیری یون کلسیم سرم خون ۳۶
- جدول ۴-۳- روش آماده کردن نمونه، بلانک و استاندارد جهت اندازه‌گیری یون منیزیم سرم خون ۳۷
- جدول ۵-۳- روش آماده کردن نمونه، بلانک و استاندارد جهت اندازه‌گیری پروتئین کل ۳۹

جدول ۳-۶- روش آماده کردن نمونه، بلانک و استاندارد جهت اندازه گیری تری گلیسیرید خون..... ۴۰

جدول ۳-۷- روش آماده کردن نمونه، بلانک و استاندارد جهت اندازه گیری آلبومین خون ۴۱

جدول ۳-۸- روش آماده کردن نمونه، بلانک و استاندارد جهت اندازه گیری کلسترول سرم خون..... ۴۲

جدول ۳-۹- روش آماده کردن نمونه، بلانک و استاندارد جهت اندازه گیری گلوکز خون ۴۳

جدول ۴-۱- پارامترهای فیزیوشیمیایی آب در طول دوره پرورش ماهی قره برون ۴۸

جدول ۴-۲- پارامترهای فیزیوشیمیایی آب در طول دوره تنش شوری ماهی قره برون ۴۸

جدول ۴-۳- نتایج زیست سنجی اول و آخر ماهیان قره برون تحت تیمار با سطوح متفاوت نوکلئوتید ۴۹

جدول ۴-۴- میزان بازماندگی ماهیان قره برون تحت تیمار با جیره حاوی سطوح متفاوت نوکلئوتید در طول دوره پرورش ۵۱

جدول ۴-۵- ضریب تبدیل غذایی ماهیان قره برون تحت تیمار با جیره حاوی سطوح متفاوت نوکلئوتید پس از ۱۰ هفته غذایی ۵۱

جدول ۴-۶- ضریب رشد ویژه ماهیان قره برون تحت تیمار با جیره حاوی سطوح متفاوت نوکلئوتید پس از ۱۰ هفته غذایی ۵۲

جدول ۴-۷- میزان افزایش وزن بدن ماهیان قره برون تحت تیمار با جیره حاوی سطوح متفاوت نوکلئوتید پس از ۱۰ هفته غذایی ۵۲

جدول ۴-۸- میزان کارایی غذایی در ماهیان قره برون تحت تیمار با جیره حاوی سطوح متفاوت
نوکلئوتید پس از ۱۰ هفته غذایی ۵۳

جدول ۴-۹- شاخص وضعیت در ماهیان قره برون تحت تیمار با جیره حاوی سطوح متفاوت
نوکلئوتید پس از ۱۰ هفته غذایی ۵۳

جدول ۴-۱۰- اختلاف طول ماهیان قره برون تحت تیمار با جیره حاوی سطوح متفاوت
نوکلئوتید ۵۴

جدول ۴-۱۱- غذای مصرفی ماهیان قره برون تحت تیمار با جیره حاوی سطوح متفاوت
نوکلئوتید پس از ۱۰ هفته غذایی د پس از ۱۰ هفته غذایی ۵۴

جدول ۴-۱۲- روند تغییرات منیزیم خون ماهیان قره برون تغذیه شده با سطوح متفاوت
نوکلئوتید ۵۶

جدول ۴-۱۳- روند تغییرات کلسیم (میلی مول بر لیتر) خون ماهیان قره برون تغذیه شده با سطوح
متفاوت نوکلئوتید ۵۷

جدول ۴-۱۴- روند تغییرات پروتئین کل (گرم بر دسی لیتر) خون ماهیان قره برون تغذیه شده با
سطوح متفاوت نوکلئوتید ۵۸

جدول ۴-۱۵- روند تغییرات آلومین (میکرو مول بر لیتر) خون ماهیان قره برون تغذیه شده با
سطوح متفاوت نوکلئوتید ۵۹

جدول ۴-۱۶- روند تغییرات تری گلیسیرید (میلی مول بر لیتر) خون ماهیان قره برون تغذیه شده با
سطوح متفاوت نوکلئوتید ۶۰

جدول ۴-۱۷- روند تغییرات گلوکز (میلی مول بر لیتر) خون ماهیان قره برون تغذیه شده با سطوح متفاوت نوکلئوتید ۶۰

جدول ۴-۱۸- روند تغییرات کلسترول (میلی مول بر لیتر) خون ماهیان قره برون تغذیه شده با سطوح متفاوت نوکلئوتید ۶۱

جدول ۴-۱۹- روند تغییرات هماتوکریت (%) خون ماهیان قره برون تغذیه شده با سطوح متفاوت نوکلئوتید ۶۲

جدول ۴-۲۰- روند تغییرات هموگلوبین (گرم بر دسی لیتر) خون ماهیان قره برون تغذیه شده با سطوح متفاوت نوکلئوتید ۶۳

جدول ۴-۲۱- روند تغییرات گلبولهای سفید (m/l) خون ماهیان قره برون تغذیه شده با سطوح متفاوت نوکلئوتید ۶۳

جدول ۴-۲۲- روند تغییرات گلبولهای قرمز (Mil/ml) خون ماهیان قره برون تغذیه شده با سطوح متفاوت نوکلئوتید ۶۴

جدول ۴-۲۳- روند تغییرات هتروفیل (%) خون ماهیان قره برون تغذیه شده با سطوح متفاوت نوکلئوتید ۶۴

جدول ۴-۲۴- روند تغییرات لنفوسیت (%) خون ماهیان قره برون تغذیه شده با سطوح متفاوت نوکلئوتید ۶۵

جدول ۴-۲۵- روند تغییرات مونوسیت (%) خون ماهیان قره برون تغذیه شده با سطوح متفاوت نوکلئوتید ۶۶